

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гурне Б. Державне управління. К. : Основи, 1994. 165 с.
2. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. *Адміністративне право і процес*. №3. 2017. С. 123-126.
3. Кулішенко Децентралізація влади в європейських країнах в контексті впливу ресурсозабезпечених груп. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 108. С. 297-299.

**Шинкарчук Ольга Михайлівна, студентка 4 курсу,
Пробойв Ольга Анатоліївна, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту**

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Теперішня Україна перебуває в скрутному економічному та політичному становищі. Однією з причин цього є неефективність діючої адміністративної системи державного управління, а також адміністративно-територіального устрою. Реформування країни потребує значних змін, котрі повинні бути спрямовані на створення відкритої політичної системи, а також розвиток громадянського суспільства і зростання рівня благополуччя кожного окремого громадянина. Саме це й визначає актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження виступає огляд теоретичних положень, особливостей, завдань та ризиків процесів децентралізації влади, котрі ґрунтуються на перерозподілі повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Поняття «децентралізація» у сучасній науці використовується у двох розуміннях. По-перше, мова може йти про процес розподілу влади та про передачу частини функцій від центру до периферії, а по-друге, про певну систему взаємовідносин між державою й адміністративно-територіальними одиницями [1, с. 154–155].

Загалом, у теорії й практиці публічного управління та адміністрування виділяють наступні види децентралізації: деконцентрація і деволюція.

Деконцентрація – це передача деяких повноважень відповідним особам в регіонах, що здійснюється у централізованій державі, причому зберігається значний вплив вищого органу управління.

Деволюція – це надання прав органам місцевого врядування приймати рішення і вести самостійну фінансову та управлінську діяльність. Деволюція передбачає, що місцеві органи самоврядування законодавчо набувають незалежного статусу, вони розглядаються як адміністративний рівень, за яким уряд може здійснювати лише опосередкований контроль [2].

Таким чином, децентралізація полягає у передачі прав на прийняття рішень не просто представникам центральної влади, а органам, котрі не перебувають в ієрархічній підпорядкованості центральним органам влади й найчастіше

обираються зацікавленими громадянами. Спільним для децентрації та децентралізації є той факт, що повноваження на прийняття важливих рішень вилучаються в центральній владі і здійснюються на місцях.

Поняття «децентралізація влади у системі державного управління» відображає цілеспрямований процес, орієнтований на покращання державного управління, включає в себе переміщення від вищих до нижчих рівнів органів державної влади й місцевого самоврядування.

Децентралізація влади є ефективним знаряддям соціально-економічного розвитку територій, завдяки зусиллям незалежності місцевого самоврядування та підвищенню його активності, зміцненню демократії на місцях.

Повна децентралізація влади з досягненням її основної мети, якою є формування самостійних і дієздатних територіальних громад, – процес тривалий і багатогранний. Україна перебуває лише на початку цього шляху. Побудова місцевого самоврядування, спроможного ефективно вирішувати наші місцеві питання, залежить від роботи і свідомості громадян, адже центральна влада цього зробити не зможе.

У процесі децентралізації має відбутися підвищення якості життя людини за рахунок створення умов для сталого розвитку територіальних громад як самостійних і дієздатних соціальних спільнот, члени яких матимуть можливість ефективно захищати власні права та інтереси шляхом участі у вирішенні питань місцевого значення саме з метою забезпечення необхідною кількістю та якістю соціальних і адміністративних послуг.

До основних завдань, що лежать в основі децентралізації, варто віднести:

- передачу повноважень від органів виконавчої влади на рівень територіальних громад і закріплення за ними достатніх фінансових ресурсів;
- чітке розмежування повноважень між органами виконавчої влади та між різними рівнями органів місцевого самоврядування;
- посилення відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування за свої рішення перед виборцями і державою;
- виділення відповідних фінансових ресурсів та узгодження процедур бюджетного процесу для ефективного надання адміністративних послуг;
- визначення послуг, які надає кожен із рівнів влади, чітке визначення власних і делегованих повноважень, виправлення невідповідності, що існує між повноваженнями щодо прийняття рішень і відповідальністю за надання послуг;
- створення комунікаційних та інформаційних стратегій взаємодії різних рівнів влади з громадськістю, що дозволяє створити відповідний запас засобів перманентного вирішення конфліктів у межах нелінійної ієрархії, а також є одним з методів досягнення ефективності діяльності держави [3].

Перевагами децентралізації є: зміцнення демократичних процедур; захист прав людини та її свободи; підвищення ефективності органів місцевої влади завдяки передачі повноважень на місця; удосконалення соціально-економічного розвитку. Децентралізація вважається підґрунтям для впровадження нових стратегій, завдяки створенню нової системи управління та її нового адміністративного складу.

Варто зауважити очікувані ризики децентралізації, а саме:

а) труднощі, які виникнуть під час перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць, що виражатиметься в укрупненні територіальних громад;

б) послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування за реалізацією повноважень, які будуть їм передані, що ускладнюється слабкістю інститутів громадянського суспільства;

в) загострення проблем бюджетної системи в питанні фінансування повноважень органів місцевого самоврядування, загроза його зриву;

г) зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень, зумовлене низьким рівнем компетентності посадових осіб місцевого самоврядування та недосконалістю системи добору до депутатського корпусу;

д) утвердження на місцевому рівні ідей та інтересів, які суперечать загальнонаціональним інтересам [4].

Враховуючи вищезазначене, можна зробити наступні висновки: децентралізація відкриває значні перспективи для забезпечення спроможності місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого життя, зокрема підвищення ролі громадян, їх впливу на процес прийняття й утілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства. Децентралізація державної влади призведе до подальшої демократизації суспільних відносин, тому що вона передбачає не розділення країни, а створення можливостей для розвитку всього державного простору на основі пріоритету повноважень територіальних громад як джерела муніципальної, незалежної від держави влади, врешті-решт, це дасть можливість проводити демократизацію знизу догори.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колишко Р.А. Децентралізація публічної влади: історія та сучасні тенденції розвитку. Вісник КНУ. Серія «Міжн. відн.». 2015. Вип. 27. С. 198.
2. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком. URL: https://web.posibnyku.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/2_4.html (дата звернення: 21.10.2020).
3. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К.: 2017. 110 с.
4. Ковальова В. Реформа місцевого самоврядування: замість держадміністрацій створюють виконкоми обласних і районних рад. Урядовий кур'єр. 2014. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/category/samovryaduvannya/?page=22> (дата звернення: 21.10.2020).